

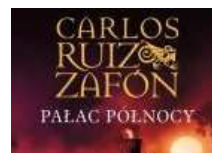
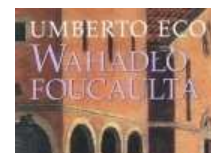

Kultura

Like 136k

[WYBORCZA.PL](#) [.BIZ](#) [WYSOKIE OBCASY](#) [SPORT](#)Projekt: praca [Jak urządzić świat](#)[Kraj](#) [Świat](#) [Kultura](#) [Nauka](#) [Opinie](#) [Miasta](#) [Ale Historia](#) [Duży Format](#) [Piątek Ekstra](#) [Świąteczny](#) [Polityka Ekstra](#) [Nekrologi](#) [Płatne](#) [Wszystkie](#)

E-BOOKI I AUDIOBOOKI

Książki w
dwujęzycznej
wersji tylko 6,15 złCała oferta wy.
Czarne do 50 proc.
taniejRocznica
powstania
warszawskiego.
Książki od 9,95 złTajemnicze
powieści Zafóna
50 proc. taniejPuzo, Masterton,
Grangé i inni już
od 9,90 złCała oferta Noir
Sur Blanc 40 proc.
taniej

Gazeta Wyborcza / Kultura / Kultura

Arcydzieło polskiego kompozytora wystawione po 31 latach

Anna S. Dębowska | 23.07.2013, aktualizacja: 24.07.2013 12:00

AAA

NAJCZĘŚCIEJ CZYTANE

WSZYSTKO PŁATNE

reklama

Prapremiera "Kupca weneckiego" na festiwalu w Bregencji (Fot. Bregenzer Festspiele / Karl Forster)

Zobacz zdjęcia (4)

Prawdziwa bomba na austriackim Bregenzer Festspiele. Po raz pierwszy wystawiono "Kupca weneckiego", operę Andrzeja Czajkowskiego, ekscentrycznego geniusza fortepianu, ocalonego z warszawskiego getta. Polska premiera wybitnego dzieła w przyszłym roku

Festiwal muzyki klasycznej w Bregencji nad Jeziorem Bodeńskim opiera się na dwóch założeniach. Na zamontowanej na wodzie scenie prezentuje co roku widowiskowe inscenizacje słynnych oper, na które z Austrii, Niemiec, ze Szwajcarii i z Anglii przyjeżdżają dziesiątki tysięcy słuchaczy. Ale ambitnie sięga też po dzieła zapomnianych kompozytorów.

Ten dwupak powstał w głowie angielskiego reżysera Davida Pountneya, który od dziewięciu lat jest dyrektorem artystycznym Bregenzer Festspiele. Postanowił wskrzesić zarzuconą tradycję festiwalu, którego pierwsze edycje (od 1946 r.) odbywały się na zbudowanej na jeziorze scenie - wystawił już w ten sposób "Trubadura", "Aidę", "Andrzej Cheniera", a w tym roku "Czarodziejski flet". Zrobił przedstawienia lekkie, dowcipne, sprytnie wykorzystujące nowoczesne technologie do realizacji najbardziej zwariowanych pomysłów.

REKLAMY GOOGLE

Depression Trial

Sign up for a clinical trial on depression here.

www.clinlife.com/Depression

Beat the Heat at NedFest

3 Days of Great Music in cool, beautiful Nederland, Colorado

www.NedFest.org

Become A Chef In Colorado

Pursue Your Culinary Passion. World Class Culinary Education.

www.escoffier.edu

Przedstawienia na wodzie zaczynają się zawsze wieczorem, gdy nad jeziorem powoli zapada zmrok. Realizatorzy korzystają z nagłośnienia, jednak do spektaklu angażuje się bardzo dobrych śpiewaków, sprawnie realizujących niełatwe zadania aktorskie. Na unoszącej się amfiteatralnie widowni pod chmurką każdego wieczora zasiada blisko 7 tys. widzów.

Promotor Polaków

Pountney ma także ambicje odkrywcy nieznanego repertuaru. Te dzieła prezentowane są na scenie nowoczesnego Festspielhausu. To dzięki Anglikowi i w jego wybitnej reżyserii w Bregencji zagrano "Króla Rogera" Karola Szymanowskiego, zrealizowano pierwszą w historii inscenizację "Pasażerki" Mieczysława Weinberga. Obie opery powstały w koprodukcji z Teatrem Wielkim - Operą Narodową i dzięki temu pokazano je w Polsce.

W tym roku Pountney przygotował prawdziwą bombę - światową prapremierę opery "Kupiec wenecki" Andrzeja Czajkowskiego, ocalałego z warszawskiego getta, który po wojnie zrobił międzynarodową karierę jako wyśmienity wirtuoz fortepianu. Pierwszy spektakl miał miejsce 18 lipca, powtórzono go w niedzielę, 21 lipca. Wydobyta z niepamięci, w którą zapadła na 31 lat po śmierci kompozytora (pisał ją do ostatniej chwili), okazała się dziełem wybitnym, godnym najlepszych scen na świecie. Partie wokalne mogą być łakomym kąskiem dla śpiewaków.

- Czajkowski, podobnie jak Weinberg, wpadł w czarną dziurę zapomnienia. Nikt nie interesował się operą, którą uważał za dzieło swego życia. To utwór świadczący o błyskotliwej inteligencji twórcy - uważa David Pountney, który reżyserię "Kupca..." powierzył swemu angielskiemu koledze Keithowi Warnerowi. Temu samemu, który w lutym tego roku wystawił w Kopenhadze nową wersję "Diabłów z Loudun" Krzysztofa Pendereckiego.

music is my addiction

tuba .FM
słuchaj

REKLAMA

music is my addiction
tuba .FM
słuchaj

POLECAMY

Polka odbiła córkę w Egipcie. To była akcja jak z filmu

ALE HISTORIA

Zagłada stolicy piratów

DODATKI I KOLEKCJE GAZETY WYBORCZEJ

W środę z "Gazetą":

Gazeta Dom

Zamów na adres e-mail newslettera z

Swoim drugim po Weinbergu "zmartwychwstańcem" Pountney zainteresował się za radą Instytutu Adama Mickiewicza oraz muzykolożki Anastasii Beliny-Johnson - jej książka o polskim kompozytorze ukaże się w Anglii w listopadzie tego roku. - Szukałem tematu na następny festiwal. To nie ja odnalazłem Czajkowskiego, ale on mnie - mówi dyrektor Bregenzer Festspiele.

najnowszymi wiadomościami kulturalnymi!

wpisz tutaj swój e-mail

Zapisz się

[Przykładowy newsletter](#)

REKLAMA

Lekarze zszokowani nowym sposobem na odchudzanie!

Naukowcy z Ameryki odkryli szokującą metodę odchudzania. Są przestraszeni tym, jak łatwo można spalić 8 kg tłuszczu w 1 tydzień.

[czytaj więcej >>](#)

"Kupiec..." także został zrealizowany w koprodukcji z Operą Narodową. W Warszawie zobaczymy go w sezonie 2014/15. Spektakl ma też zostać wydany na DVD.

We współpracy z Instytutem Adama Mickiewicza zorganizowano w Bregencji cykl sympozjów oraz koncertów, podczas których zabrzmiały inne dzieła Czajkowskiego, m.in. Koncert fortepianowy i 7 sonetów do słów Szekspira.

Opera o męskiej miłości

Czajkowski pochodził z zasymilowanej rodziny żydowskiej z warszawskiego Muranowa, naprawdę nazywał się Robert Andrzej Krauthammer po ojcu, który był niemieckim Żydem. Stał się "Czajkowskim" dla ochrony w czasie okupacji. Gdy miał siedem lat, jego babcia Celina Rappaport-Sandler przeprowadziła go z getta na polską stronę. Znalazła rodzinę, która zgodziła się go ukrywać. Wiele miesięcy spędził zamknięty w szafie, tęskniąc za matką, która została zamordowana w Treblince. Do końca życia miał żal o to, że go opuściła. Pisała o tym Hanna Krall w reportażu "Hamlet" ze zbioru "Dowody na istnienie".

Na fortepianie zaczął grać dopiero jako dziesięcioletek, już po wojnie. Okazało się, że ma nieprzeciętny talent, co umożliwiło mu potem podjęcie studiów pianistycznych w Konserwatorium Paryskim. Miał fenomenalną pamięć, potrafił po jednorazowym przeczytaniu partytury odtworzyć ją z pamięci na fortepianie. Koncertując kiedyś w Nowej Zelandii, podjął się zagrania 22 koncertów fortepianowych Mozarta. Wykonał je, ucząc się na pamięć z dnia na dzień po jednym utworze. W latach 50., po sukcesie na Konkursie im. Królowej Elżbiety w Brukseli, wyemigrował z Polski do Londynu, a już w 1957 r. zadebiutował w Nowym Jorku. Tam zainteresował się nim słynny impresario Sol Hurok, który wymyślił mu pseudonim André Tchaikowsky.

Był pełen sprzeczności. Tego niepokornego indywidualistę narzucającego kontrowersyjne interpretacje często podgryzała trema. "Miał magnetyczną siłę, którą obdarzeni są prawdziwi artyści" - pisała Hanna Krall. Zrywał przyjaźnie, doprowadzał przyjaciół do załamania nerwowego, igrał uczuciami, nie umiał wytrwać w związku. Czarujący, uwodzicielski, niesłychanie dowcipny, często wpadał w paraliżujące stany depresyjne. Artur Rubinstein zapytany, dlaczego Czajkowski, mimo swego wielkiego talentu, nie zrobił prawdziwej kariery, miał odpowiedzieć: "Bo o nią nie dbał".

Z listów Czajkowskiego do przyjaciółki Haliny Sander wynika, że jego prawdziwą pasją było komponowanie. Pisał: "To pożera jak największa miłość". W wieku 15 lat został przyjęty do Związku Kompozytorów Polskich. Wtedy też przeżył swój pierwszy romans - z Zygmuntem Mycielskim. Łamał męskie serca, boleśnie odczuwał odrzucenie. Nie do końca akceptował swój homoseksualizm, choć się z nim nie krył. Marzył o założeniu rodziny, chciał mieć syna, więc w Paryżu chodził do psychiatry, żeby zmienić orientację (to były lata 70.), lecz próby "uleczenia" oczywiście się nie powiodły.

Prawdopodobnie to właśnie homoseksualny wątek, nienazwana wprost przez Szekspira miłość między Antoniem i Bassaniami z "Kupca weneckiego", była powodem, dla którego Czajkowski zainteresował się komedią Szekspira. Autor "Hamleta" fascynował go zresztą przez całe życie. Przekorny Czajkowski zapisał własną czaszkę Royal Shakespeare Company i faktycznie "zagrała" ona czerep Yorricka w "Hamlecie".

- Czajkowski utożsamiał się z Antoniem, który już na samym początku opery śpiewa "I am so sad, so sad", bo jego przyjaciel Bassanio planuje odejście do kobiety - mówi Pountney. Partię Antonia Czajkowski napisał nietypowo na kontratenor, wysoki głos męski. Operę kończył już na łóżu śmierci, gdy odchodził w oksfordzkim szpitalu chory na raka. Miał wtedy 47 lat.

"Kupiec wenecki" porusza też inny wątek, mściwego i okrutnego Żyda Shylocka, który gorzko przeżywa okazywaną mu przez chrześcijan pogardę. Ale ten jawnie antysemityczny wątek, który w czasach Szekspira z pewnością nie wzbudzał oburzenia, był mniej ważny dla Czajkowskiego, niedoszłej ofiary Holocaustu. Dla Szekspira Shylock to postać zdecydowanie negatywna, która na koniec zostaje wyśmiana. Dla Czajkowskiego to postać tragiczna (aktualny pozostaje monolog "Alboż Żyd nie ma oczu, nie ma rąk, członków, uczuć i namiętności?") i zarazem żałosna - w trzecim akcie orkiestra "śmieje się" z przechrzonego Shylocka.

Bojówki SA pod domem kupca

Reżyser Keith Warner poszedł za myślą kompozytora. Podkreślił erotyczny charakter związku Antonia i Bassania. Jednocześnie wystrzyżł, może nawet za bardzo, kwestię prześladowania Shylocka. Aby zaznaczyć niezmiennosć antysemityzmu, wymyślił scenę, w której pod jego dom zakradają się inkwizytorzy w spiczastych kapturach i SA-mani z pochodniami. Okazała się nazbyt dosłowna.

Udanym pomysłem było natomiast przeniesienie akcji z renesansowej Wenecji do Anglii z czasów Edwarda VII. Ruchome, stalowe ściany imitujące skrytki bankowe i szafy pancerne w pierwszym akcie pokazują świat rozpedzonego kapitalizmu, dyktatu giełdy i zmierzchu starej kultury. Jest to świat pieniędzy, władzy, mężczyzn, w którym Żydom nie podaje się ręki, ale pożyczają się od nich pod zastaw. Czajkowski nakreślił go ponurymi wejściami trąbek i puzonów, zwłaszcza gdy na scenie pojawia się Shylock. Dla kontrastu - drugi akt jest zabawny. Jego bohaterką jest mądra Portia, narzeczona Bassania. To jedyny wątek skomponowany w tradycyjny, tonalny sposób dla podkreślenia harmonii i dobra.

"Kupiec" jest bodaj największym dziełem Czajkowskiego, którego znakomita twórczość nie jest, niestety, zbyt obszerna. Pisząc na mocno rozbudowaną orkiestrę symfoniczną, okazał się mistrzem operowania kontrpunktem, wrażliwym na kolorystykę orkiestry, która w tej operze z jednej strony puentuje partie śpiewaków, z drugiej strony - jak u Albana Berga - żyje swoim własnym intensywnym, atonalnym życiem.

Wszelkie zawiłości partytury czytelnie pokazał Erik Nielsen, dyrygując Wiener Symphoniker i dwoma chórami, mieszanym i chłopięcym. Najciekawszym głosem okazał się baryton Adrian Eröd jako Shylock. Cała obsada, do najmniejszego epizodu, śpiewała na bardzo wysokim poziomie, w tym Christopher Ainslie (Antonio), Charles Workman (Bassanio) i Polka, Magdalena Anna Hofmann jako Portia.

"Kupiec wenecki", choć powstał do anglojęzycznego libretta, jest drugą po "Królu Rogerze"

Szymanowskiego polską operą, w której niemal wprost mówi się o homoseksualnym związku łączącym dwóch bohaterów.

ZOBACZ TAKŻE

Ile bólu wchłonął twój ulubiony ser?

Nie żyje aktor Dennis Farina, porucznik Torello z "Crime Story"

Adele, Bono, Sting i 90 innych muzyków wzywa do uwolnienia Pussy Riot

Krzyżówki Gazety Wyborczej - nowy serwis z intelektualną rozrywką. Sprawdź >>

REKLAMA PAYPER.PL

Last Minute – Portugalia od 2299 zł [Poznaj ofertę >](#)

Skomentuj:

Zaloguj się lub zarejestruj, aby dodać komentarz

Na skróty: [Gazeta.pl](#) [Wiadomości](#) [Sport.pl](#) [Biznes](#) [Gazeta Wyborcza](#) [Praca](#) [Program TV](#)

Polecamy: [eMetro](#) [Dodaj ogłoszenie](#) [Reklama w Gazecie](#) [Nadaj nekrolog](#) [Wyniki Lotto](#) [Oferty nieruchomości](#)

[Newsletter](#)

[Facebook](#)

[RSS](#)

[Poczta](#)

Copyright © Agora SA [O nas](#) [Staż u nas](#) [Reklama](#) [Prywatność](#) [Wszystkie artykuły](#) [Licencje](#)

[Poleć stronę](#) [Zgłoś błąd](#)